

KÖPRÜ Projesi

SIVAS MİLLİ EĞİTİM
MÜDÜRLÜĞÜ

T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK

FASİKÜL 7

Atatürk'ün Ölümü ve Sonrası

Köprü Projesi Youtube Kanalı

SİVAS MİLLÎ EĞİTİM
MÜDÜRLÜĞÜ

KÖPRÜ *projesi*

T.C.
İnkılap Tarihi ve
Atatürkçülük 8. Sınıf
Ünite 7:
Atatürk'ün Ölümü ve Sonrası

Sahibi

Sivas Millî Eğitim Müdürü
Ebubekir Sıddık Savaşçı

Genel Yayın Yönetmeni

Köprü Projesi Birimi

Yayın Kurulu

Hüseyin Yıldız
İbrahim Yuvacı
Sabit Özdal

Tasarım - Dizgi

Ömer Faruk Özcan

İÇİNDEKİLER

- 3 Atatürk'ün Ölümü ve Sonrası
- 15 Etkinlikler
- 18 Değerlendirme Testi 1
- 22 Cevap Anahtarları

7. ÜNİTE: ATATÜRK'ÜN ÖLÜMÜ VE SONRASI

ATATÜRK'ÜN ÖLÜMÜ: YURTIÇİ VE YURTDIŞINDAKİ YANKILARI

- Mustafa Kemal Atatürk, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kurulmasını sağlamak için büyük çabalar göstermiştir. Düşman işgali altındaki vatanı kurtararak eski bir devletten modern bir ülke meydana getirmiştir. Bunları yaparken hayatının büyük bir bölümü savaş alanlarında geçmiştir. Atatürk, savaştan sonra da gecesini gündüzüne katarak zamanını Türk milletinin çağdaşlaşması yolunda harcamıştır.
- Atatürk'ün hastalığı ile ilgili ilk şikâyetleri, 1937 yılında başladı. Fakat doktorlar bu hastalığın teşhisini uzun bir süre koyamadılar.
- 1938 yılında Yalova kaplıcalarına dinlenmek için gittiğinde kaplıcadaki doktor, Atatürk'ün hastalığının siroz olduğunu belirledi.
- Teşhisin gecikmesi sebebiyle hastalığın ilerlemesi engellenemedi. Buna rağmen Atatürk'ün hastalığı Türk milletinden ve dünyadan gizlendi. Çünkü Hatay'ın ana vatana katılması çalışmaları devam ederken Atatürk'ün hastalığının duyulması, Türkiye için olumsuz bir gelişme olurdu.
- Atatürk, ömrünün son yıllarında yoğun olarak Hatay sorunu ile ilgilendi. Hataylılara yalnız olmadıklarını bildirmek ve Türk Devleti'nin gücünü diğer ülkelere göstermek isteyen Atatürk, 1938 yılında, Mersin ve Adana gezilerine çıktı.

- Bu gezilerde ordunun tatbikatlarını ve geçit törenlerini hasta olmasına rağmen ilgi ile izledi.
- Ankara'ya dönüşünde deniz havasının hastalığına iyi geleceğini düşünen Atatürk, trenle İstanbul'a geçti.
- İstanbul'da Dolmabahçe Sarayı yerine Savarona yatında kalmayı tercih etti.

- Doktorların bütün çabalarına rağmen Atatürk'ün hastalığı ilerledi.
- 8 Kasım günü komaya giren Atatürk, 10 Kasım 1938 tarihinde, saat dokuzu beş geçte, Dolmabahçe Sarayı'ndaki odasında hayata veda etti.
- Atatürk'ün Türk bayrağına sarılı tabutu 16 Kasım'da Dolmabahçe Sarayı'nda katafalka konuldu.
- İstanbul halkı üç gün boyunca gözyaşları içinde Atatürk'ün manevi huzurundan geçerek ona son görevlerini yaptı.

- Atatürk'ün cenazesi, 19 Kasım'da Yavuz Zırhlısı ile önce İzmit'e, oradan trenle Ankara'ya getirildi.
- TBMM önünde katafalka konulan Atatürk'e, bu kez de Ankaralılar saygılarını sundu. 21 Kasım günü, Ankara'da dünya ülkelerinin yöneticilerinin ve yurdun her yerinden gelen on binlerce kişinin katıldığı bir devlet töreni düzenlendi.
- Atatürk'ün tabutu, meclis önünden alınarak Etnografya Müzesi'ndeki geçici kabrine konuldu.
- Atatürk'ün naaşı, 10 Kasım 1953 tarihinde, Etnografya Müzesi'nden alınarak kendisi için Türk milleti tarafından yaptırılan Anıtkabir'e taşındı.

- Atatürk'ün ölümü sadece Türkiye'de değil, dünyanın bütün ülkelerinde üzüntüyle karşılanmıştır. Çünkü Atatürk, düşünceleri ve yaptığı inkılaplarla yalnız Türk milletinin değil, dünya halklarının da örnek aldığı bir devlet adamıdır.
- Cenaze törenlerine katılanların sayısı yüz binleri bulmuştur.
- Atatürk'ün ölümü üzerine yerli ve yabancı basında birçok haber yapılmış, Atatürk'le ilgili kitaplar yazılmıştır. Türk ve yabancı birçok devlet adamı, Atatürk hakkındaki düşüncelerini ve duygularını belirten konuşmalar yapmıştır.

- Atatürk'ün cenazesi, 19 Kasım'da Yavuz Zırhlısı ile önce İzmit'e, oradan trenle Ankara'ya getirildi.
- TBMM önünde katafalka konulan Atatürk'e, bu kez de Ankaralılar saygılarını sundu. 21 Kasım günü, Ankara'da dünya ülkelerinin yöneticilerinin ve yurdun her yerinden gelen on binlerce kişinin katıldığı bir devlet töreni düzenlendi.
- Atatürk'ün tabutu, meclis önünden alınarak Etnografya Müzesi'ndeki geçici kabrine konuldu.
- Atatürk'ün naaşı, 10 Kasım 1953 tarihinde, Etnografya Müzesi'nden alınarak kendisi için Türk milleti tarafından yaptırılan Anıtkabir'e taşındı.

Asker,devlet adamı, çağımızın en büyük liderlerinden biri idi. Kendisi, Türkiye'nin, dünyanın en ileri memleketleri arasında hak ettiği yeri almasını sağlamıştır. Keza O, Türklere, bir milletin büyüklüğünün temel taşı teşkil eden, kendine güvenme ve dayanma duygusunu vermiştir.

General Mc Arthur (ABD Uzak Doğu Kuvvetleri Komutanı, 1963)

Benim üzüntüm, bu adamla tanışmak hususundaki şiddetli arzusunun gerçekleşmesine artık imkan kalmamış olmasıdır.

Franklin Roosevelt (Franklin Rusvelt) (ABD Başkanı, 10 Kasım 1938)

**Savaş sonrası döneminin
en yetenekli liderlerinden biri.**

New York Times (Niv York Tayms)

**Almanya, Atatürk'ün eserine ve mücadelesine
hayrandır. Onda tarihi eseri, özgürlüğü seven
bütün milletler için bir sembol olarak kalacak
kudretli bir kişilik görmektedir.**

Berlin, Alman Ajansı

Kendisinin tarihi büyüklüğü, eseri olan yeni Türkiye'ye bakılarak bugünden ölçülebilir. Çelik gibi azim ve gayreti, uzağı gören akıl ve hikmetle birleşmiş olan bu gerçek halk önderi ve devlet adamı; Anadolu dağlarının en uzak ve ıssız köşesindeki köylere bile başka bir ruh aşlamıştır.

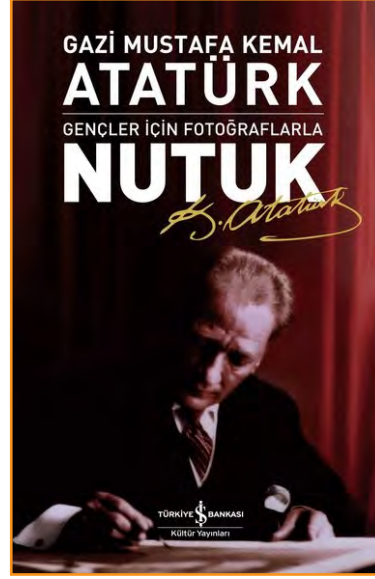
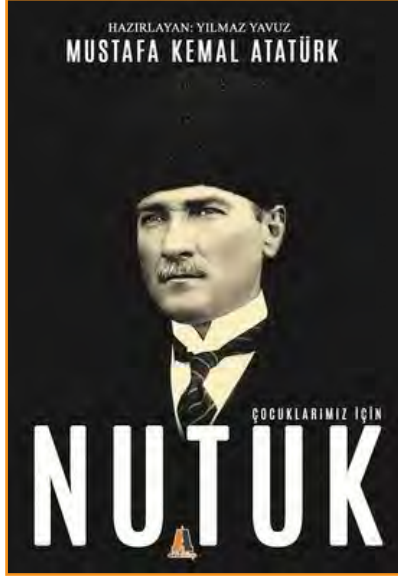
İllustré (İllüstre) Dergisi

ATATÜRK'ÜN ESERLERİ

- Atatürk'ün 20. yüzyılın önde gelen liderleri arasında yer almasında şüphesiz onun askeri dehası, devlet adamlığı yanında bir fikir adamı olmasının da büyük payı vardır.
- Okuma sevgisi Atatürk'ün hayatında bir tutkuya dönüşmüştür. Bu tutku, onu tüm hayatı boyunca geniş bir bilgi ve engin bir kültürle donatmıştır. Bilgili ve kültürlü olmasında okuduğu kitapların önemli bir rolü olmuştur.

“Benim en büyük eserim Türkiye Cumhuriyeti'dir.”

M.Kemal ATATÜRK

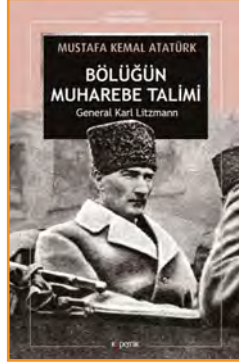
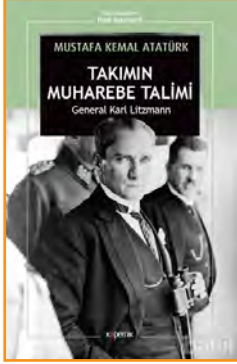
Nutuk

- Türk Kurtuluş Savaşı'nı, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kuruluşunu ve inkılapların gerçekleşmesini anlatan Nutuk, siyasi ve milli tarihimizin birinci elden, çok değerli bir kaynak eseridir.
- Atatürk tarafından kaleme alınan bu eser, yine Atatürk tarafından, Cumhuriyet Halk Partisi'nin Ankara'da toplanan İkinci Kurultay'ında okunmuştur. 36,5 saat süren tarihi bir hitabeye dayandığı için Nutuk adını almıştır.

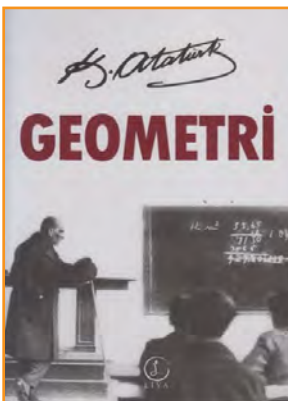
Askerlikle İlgili Eserleri

- Mustafa Kemal, özellikle İkinci Meşrutiyet'in ilanından sonra tüm dikkat ve çalışmasını askerlik üzerine yoğunlaştırmıştır.
- Atatürk, özellikle subayların değişen koşullara uygun olarak mesleki bilgilerini artıracak yayınların yapılmasını gerekli görmüştür. Bu amaçla mesleğinin ilk yıllarından itibaren askerlikle ilgili birikimlerini kitaplarda toplamıştır.

Vatandaşlar için Medeni Bilgiler

Türkiye Cumhuriyeti'nin çağdaş ve uygar devletler arasındaki yerini ancak bilinçli ve özgür düşünceli yurttaşlar yetiştirmekle alabileceği düşüncesi ile kaleme alınmıştır.

Geometri Kitabı

Atatürk geometri kitabını, vefatından bir buçuk yıl kadar önce 3. Türk Dil Kurultayı'ndan hemen sonra 1936-1937 yılı kış aylarında Dolmabahçe Sarayı'nda kendi eliyle yazmıştır.

Atatürk'ün bu eseri, geometri öğretmenlerine, bu konuda kitap yazacaklara kılavuz olarak Kültür Bakanlığı tarafından yayımlanmıştır. Atatürk yabancı geometrik kelimelere Türkçe karşılıklar vermiştir.

ATATÜRK'ÜN İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI ÖNCESİ TESPİTLERİ

- Türkiye, 1932 yılından itibaren dünyada güç dengelerinin değişmeye başlamasıyla Atatürk'ün uyguladığı gerçekçi, barışçı ve millî çıkarları esas alan bir dış politika yürütmüştür.
- Türkiye, uluslararası ilişkilerde eşitliğe dayalı karşılıklı ilişkiler kurma çabası içinde olmuştur. Bunun yanı sıra dünyada değişen dengeler ve şartlar göz önüne alınmıştır. Türkiye bu akılcı ve istikrarlı dış politikanın bir sonucu olarak birçok uluslararası kuruluşu üye olmuş ve etkin görevler üstlenmiştir.
- Faşist İtalya ve sosyalizmin etkili olduğu Almanya'nın yayılmacı politikalarına karşı önlem almak için Atatürk'ün çalışmaları sonucunda komşu ülkeler ile Balkan Antantı ve Sadabat Paktı gibi dostluk anlaşmaları imzalandı.
- Atatürk'ün İkinci Dünya Savaşı'nın çıkacağını önceden tahmin ederek gerekli önlemleri alması ve barış amaçlı bir politika izlemesi Türkiye'nin bu savaşta doğru kararlar almasını sağlayacaktı.

“Pek yakında dünyanın durumu mütareke senelerinden çok daha ciddi olacak ve karışacaktır. Avrupa'da birkaç maceraperest (Hitler ve Mussolini'den söz etmektedir.), Almanya ile İtalya'nın başında zorla bulunuyorlar. Karşı karşıya geldikleri zayıf devlet adamlarının güçsüzlüklerinden cesaret alıyorlar. Bunlar, bugün dünyayı kana bulamaktan çekinmeyeceklerdir. Bunun sonunda da dünyanın durumu ve dengesi tümüyle değişecektir. İşte bu dönem sırasında doğru hareket etmesini bilmeyip en küçük bir hata yapmamız halinde başımıza mütareke senelerinden daha çok felaketler gelmesi mümkündür.”

» M.Kemal ATATÜRK

- Atatürk'ün İkinci Dünya Savaşı öncesi tespitlerinin gerçekleşmesi onun ileri görüşlü, öngörülü ve öngörülerini kuvvetli bir lider olduğunu bir kez daha kanıtlamıştır.
- Türkiye çıkacak olası bir savaşta Atatürk'ün düşüncelerine göre hareket edecek ve “ Bu savaş bizim savaşımız değil” mantığıyla tüm devletlere **DENGE POLİTİKASI** yürütecektir.

II. DÜNYA SAVAŞI VE TÜRKİYE ETKİLERİ

II. Dünya Savaşı'nın Nedenleri

- Dünya Savaşı'ndan sonra yenilen devletlerle yapılan antlaşmaların çok ağır şartlar içermesi huzursuzluğa neden oldu. II. Dünya Savaşı'nın çıkmasında özellikle Almanya ile yapılan Versay Antlaşmasının büyük etkisi vardır.
- I. Dünya Savaşı'ndan sonra sınırların çizilmesinde milliyetçilik anlayışına dikkat edilmemesi, etnik çatışmalar ve sınır sorunları ortaya çıkardı.
- İtalya, Birinci Dünya Savaşı'ndan galip çıkmasına rağmen amacına ulaşamamıştı. Bu durum İtalya'yı saldırgan bir devlet hâline getirdi. Yönetimi ele geçiren Mussolini'nin İtalya'yı büyük devlet yapmak istemesi II. Dünya Savaşı'nın başka bir nedenidir.
- Uzak Doğu'da büyük bir imparatorluk kurmaya çalışan Japonya, Avrupa Devletlerini Asya'dan çıkarmak istiyordu.

II. Dünya Savaşı'nın Tarafları

- Almanya'da Adolf Hitler liderliğinde iktidara gelen Nazi yönetimi, Alman ırkının üstünlüğünü savunmuş, Versay Antlaşmasını tanımadığını ilan etmiş ve işgallere başlamıştır.
- Almanya, Rusya ile tarafsızlık anlaşması imzalamış ve 1939 yılında Polonya'ya savaş açmıştır. İngiltere ve Fransa, Polonya'ya güvence vermişler, Polonya da Almanya'ya savaş ilan etmiş, böylece II. Dünya Savaşı başlamıştır.
- Savaşın başlamasıyla Almanya işgal ettiği Polonya topraklarını Ruslarla paylaşmıştır. Daha sonra Almanlar; Danimarka, Norveç, Hollanda ve Fransa'yı işgal etmiştir.
- İtalya ise Arnavutluk'u işgal etmiş, Yunanistan'a saldırmış fakat başarılı olamamıştır. Bunun üzerine Almanya, Balkanlara yönelmiş, Macaristan, Yunanistan, Yugoslavya ve Romanya'yı işgal etmiştir.
- Almanların Balkanları tehdit etmesi üzerine Rusya, müttefik grubuna geçmiştir.
- Japonya'nın ABD'nin Pearl Harbour üssüne saldırması üzerine ABD'de Müttefik Grubunda savaşa katılmıştır.

Mihver Devletler

- Almanya
- İtalya
- Japonya

Müttefik Devletler

- İngiltere
- Fransa
- ABD
- Sovyet Rusya

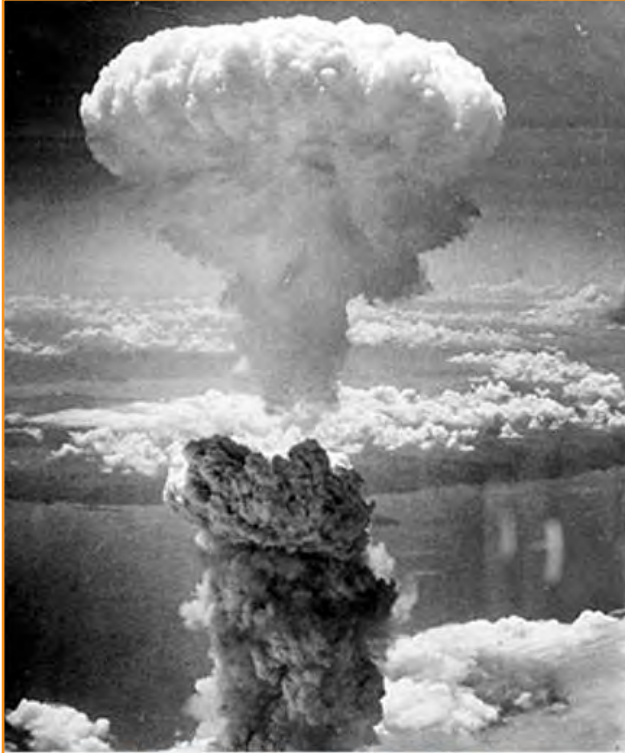
II. Dünya Savaşı'nın Sonuçları

- Almanya ve İtalya, ABD'nin Akdeniz çıkarması sonrasında geri çekilmek zorunda kalmıştır.
- 1944'de müttefiklerin Sicilya'ya asker çıkarmaları ve İtalya'ya geçmeleri üzerine İtalya teslim olmuştur. (Mussolini Hükümeti düşmüştür.)
- 1944 Haziran'ında müttefikler Fransa'nın kuzey bölgelerine çıkarma yapmışlar (Normandiya Çıkarması) ve Almanya sınırlarına ilerlemişlerdir.
- Ruslar Almanları, Polonya ve Rusya'dan çıkarmaya başlamıştır.
- Almanya 1945'te ateşkes istemiş ve II. Dünya Savaşı Mihver Devletlerinin yenilgiyle sona ermiştir.
- Yalnız kalan Japonya, savaşa devam etmiş ancak ABD'nin 6-9 Ağustos 1945 tarihinde Hiroşima ve Nagazaki şehirlerine atom bombası atmasıyla teslim olmak zorunda kalmıştır.

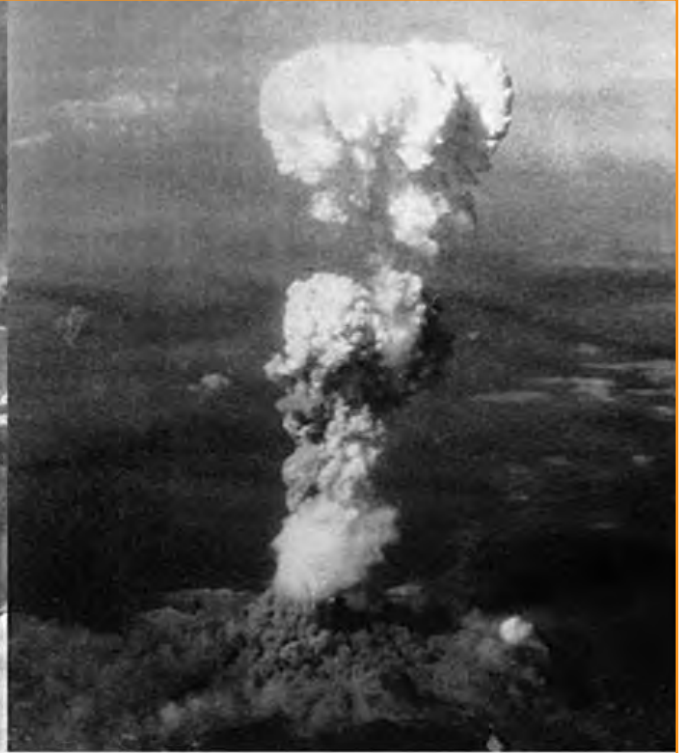

- Savaşı demokrasiyi savunan devletler kazanmış ve Avrupa'da demokrasi rejimi yaygınlaşmıştır.
- Demokratik Avrupa devletleriyle birlikte hareket eden Türkiye'de de demokratik hayata geçilmiştir.
- Sömürgecilik dönemi sona ermeye başlamış ve sömürge altındaki Hindistan, Mısır, Pakistan, Cezayir, Tunus ve Libya gibi devletler bağımsızlıklarını kazanmışlardır.
- Milletler Cemiyeti'nin yerine Birleşmiş Milletler Teşkilatı kurulmuştur. (1945)
- Türkiye ile ABD arasındaki ilişkiler gelişmiş, Türkiye Sovyet Rusya'dan uzaklaşarak ABD'ye yakınlaşmıştır.

- Almanya ve İtalya'nın işgal ettiği Balkan ve Doğu Avrupa ülkeleri, Rusya'nın denetiminde yeniden kurulmuştur. S.S.C.B (Sovyet Rusya), komünist rejimini bu ülkelere taşımış, ABD ile birlikte dünyanın en büyük iki devleti haline gelmiştir.
- Almanya ikiye bölünmüştür. Doğu Almanya Sovyet Rusya'nın, Batı Almanya ise ABD, Fransa ve İngiltere'nin denetimine girmiştir. (1990 yılında iki Almanya birleşmiştir.).
- Dünya devletleri Amerika Birleşik Devletleri ve S.S.C.B (Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği) liderliğinde iki gruba ayrılmıştır.
- ABD öncülüğünde NATO, Sovyetler Birliği öncülüğünde Varşova Paktı, kurulmuştur. İlk defa bu savaşta atom bombası kullanılmıştır.

Nagasaki

Hiroşima

Türkiye'nin Savaşta Tutumu

- Türkiye İkinci Dünya Savaşı öncesinde dünya devletlerine karşı dost bir politika izlemişti. Ancak, İtalya ve Almanya'nın yayılmacı politikalarına karşı İngiltere ve Fransa'ya daha yakın durmaya çalışıyordu. (Denge Politikası)
- Türkiye bu savaşta toprak bütünlüğünü korumayı ve tarafsız kalmayı amaç edinmişti.
- Müttefik ve Mihver Grubu devletleri Türkiye'yi kendi saflarına çekmek için her yolu denediler ancak Türkiye'yi savaşa çekemediler.
- Türkiye savaşın başından itibaren Müttefik Devletlerle yakın ilişkiler kurmaya özen göstermiş ancak müttefiklerin bütün ısrarlarına rağmen savaş girmeme konusundaki tutumunu da sürdürmüştür.
- 4-11 Şubat 1945'te ABD, İngiltere ve Sovyet Rusya'nın katıldığı Yalta Konferansında, II. Dünya Savaşı'ndan sonra kurulacak olan Birleşmiş Milletler Teşkilatı'na katılmak isteyen devletlere 1 Mart 1945'e kadar Almanya ve Japonya'ya savaş açmak şartı getirildi. Bu gelişme üzerine Türkiye 23 Şubat 1945'te Japonya ve Almanya'ya savaş ilan etti.
- Türkiye, böylece hem II. Dünya Savaşı'ndan sonra dünya siyasetinde söz sahibi olma imkânı elde etmiş, hem de
- Avrupa'nın demokratik devletleriyle yakınlaşmıştır. Türkiye, İkinci Dünya Savaşı'na katılmamasına rağmen, savaşın ülkemiz üzerinde olumsuz etkileri oldu. Ülkemiz insanı, yanı başında yaşanan bu savaş sebebiyle sıkıntılı günler yaşadı.

Türkiye'nin Aldığı Önlemler

- Bütün illerde hava saldırısı tehlikesine karşı karartma uygulaması başlatılmış ve sivil savunma tedbirleri arttırılmıştır.
- Tahıl stoklarına el konulmuş, ekmek, zeytin, şeker gibi ürünler karneyle verilmeye başlanmış, buğday unundan pasta ve benzeri ürünlerin yapılması yasaklanmıştır. Bu durum savaşın, savaşa girmeyen ülkeleri de ekonomik ve sosyal yönden olumsuz etkilediğini göstermektedir.
- İstanbul'da özel otomobillerin trafiğe çıkması yasaklanmış, daha sonra bu yasak genişletilmiştir.
- Savaş şartlarının getirdiği ekonomik sıkıntıları aşmak için yeni vergiler konmuştur, (Varlık Vergisi) Askeri harcamalar artırılmıştır
- Karadeniz'deki Türk gemi seferleri durdurulmuştur.
- Radyo yayınlarında kesinti yapılmıştır, gece 23.00'dan sonra sokağa çıkma yasağı getirilmiştir.

Ekmek karneleri dağıtılmağa başlandı
Karne usulile herkes daha kolay ekmek alabilecektir

Evlere ekmek kartı dağıtılıyor

Dün sabahattan itibaren her semtte ekmek karnelerinin evlere dağıtılmasına başlanmıştır. Dağıtım işi bir kaç gün sürecektir. Karneler dağıtılmakla beraber ekmeğin bu usulle satılması için epeyce zaman vardır. Her şeyden evvel Koordinasyon heyetinin bu hususta karar vermesi, Vekiller Heyetinin bunu kabul etmesi ve kararın ilan edilmesi lazımdır.

Ekmek karne usulile satılmağa başlayınca her tarafa dağıtım yerleri açılacak. Tabakârlar müşterilerinin ekmeğini alarak evlerine kadar getireceklerdir. Bu suretle ekmek satın almak bugünkünden çok kolay olacaktır. Hiç kimse ekmek karnesiz, hiç bir yurddışı ekmeksiz kalmıyacaktır. Bunun için telaşçılara kapılmamalıdır.

Evlere ihtiyaçtan fazla ekmek bulandıranlar Örfi idare mahkemesine verileceklerdir. Fatih'te ölen

Vilâyetin tebliği
Karne alamayanlar hemen nahiyemüdürlüğüne müracaat etsinler

Ekmek karneleri pazar günü evlere dağıtılmıştır. Alamyamlarla karnelerinde yanlışlık olanlar hemen bağlı buldukları Nahiyemüdürlüğüne müracaat etmelidirler.

Seher adında bir kadının evinde 20 ekmek bulunmuştu. Şehireminde Hilmet adında biri de 40 ekmek olarak bunları dilim dilim kesip fırına götürürken yakalanmıştır.

TAN
SALAVİNİN BİZİNİZİ
EĞİTİMİNİZİ BİZİNİZİ
SALAVİNİN BİZİNİZİ

Ekmek Bugün Karne İle Verilecek
Karne Alamamış Bulunanlar Nahiyelerle Karakollardan Muvakkat Karne Alabilirler

Refah Tahkikatı Eski İki Vekilin de Sorgusu İsteniyor

ALMANYANIN İLKBAHAR HAZIRLIĞI

TELÂŞA LÜZUM YOKTUR

EKMEK 12,5 KURUS

Adır İleride Caltıyazara 710, Cankara 127,5, Diğirtörün 375 Gram Ekmek Verilecek

KARA ÇİĞİRTME PAZIRI HAZIR

YENİDEN ÇOK PARTİLİ SİYASİ HAYAT

- Atatürk döneminde çok partili hayata geçiş denemeleri olmuş ancak henüz uygun ortam olmamasından dolayı ve inkılâpların yapılmasını hızlandırmak için tek partili hayat devam etmek zorunda kalmıştır.
- II. Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupalı Devletlerin ve ABD'nin demokratik anlayışla yönetilen ülkelerle işbirliğinin oldukça önemli olduğunu vurgulaması Türkiye'de çok partili yaşama geçiş için çalışmaların yeniden gündeme gelmesine neden oldu.
- II. Dünya Savaşı'nın yarattığı ekonomik etkilerin ülkemizde de görülmesi hükümet içinde fikir ayrılıklarına neden oldu. Bu durum yeni partilerin kurulacağını sinyali veriyordu.
- Birleşmiş Milletler Anayasası'nda, teşkilata katılabilmek için "demokratik bir rejime sahip olunması" gerektiği hükmünün yer alması bu çalışmaların hız kazanmasında rol oynadı.
- II. Dünya Savaşı'ndan sonra Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün: "Tek eksiğimiz hükümet partisinin karşısında başka bir parti bulunmamasıdır." sözleri muhalefet partilerinin kurulmasını hızlandırdı.
- İsmet İnönü'nün bu açıklamasından kısa bir süre sonra 18 Temmuz 1945 yılında sanayici iş adamı olan Nuri Demirağ tarafından Milli Kalkınma Partisi kurulmuştur.
- Milli Kalkınma Partisi'nin kurulması ile çok partili hayata geçiş sağlanmış oldu.

Demokratik Parti'nin Kurulması

- Cumhuriyet Halk Partisi yönetimindeki ülke savaşın olumsuz etkilerini hissetmiştir. Yaşanan ekonomik sıkıntılara karşı hükümetin yaptığı bazı çalışmalar parti içinde görüş ayrılığına neden olmuştur.
- Hükümetin "Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu" ile halkın sorunlarını çözme girişimine Celal Bayar, Adnan Menderes, Refik Koraltan, Fuat Köprülü gibi kişiler muhalif bir tutum sergilediler.
- Bu milletvekilleri "Dörtlülük Takrir" adı verilen bir önerge verdiler. Önergeleri kabul edilmeyince bunun üzerine bu dörtlülük 7 Ocak 1946 yılında Demokrat Partiyi kurmuştur.
- Demokrat Partinin kurulduğu 1946 yılında Türkiye'de ilk kez birden çok partinin katıldığı seçim yapıldı.
- 1946 seçimlerinde iktidar değişirse de millet iradesinin belirleyici olduğu demokratik bir sisteme kavuşuldu.
- 1950 yılında yapılan seçimlerde Demokrat Parti, iktidarı CHP'den aldı.

Çok Partili Hayata Geçişin Sonuçları

Demokratik devlet anlayışı ve milli egemenlik anlayışı güçlendi.

Hükümet işlerinin denetlenebilmesinin (muhalefet) önü açıldı.

Farklı fikir ve düşünceler yönetimde ve mecliste temsil edildi.

Düşünce ve ifade özgürlüğü önündeki engellerden biri kalktı.

ETKİNLİKLER

► Etkinlik 1

Aşağıda verilen kelimeleri uygun boşluklara yerleştiriniz.

Karartma	Milli Kalkınma	Cumhuriyet	Mihver
Denge	Milli Korunma	İsmet İnönü	Hiroşima
Müttefik	Hatay	Polonya	İtalya

1. Atatürk yaşamının son döneminde dış politikada.....sorunu ile yakından ilgilenmiştir.
2. Atatürk'ün ölümünden sonra Türkiye Cumhuriyeti'nin ikinci cumhurbaşkanı ..... olmuştur.
3. Türkiye'nin II. Dünya Savaşı yıllarında yürüttüğü dış politikaya..... politikası adı verilir.
4. 1940 yılında çıkarılan.....Kanunu ile üretim, dağıtım ve tüketim faaliyetleri hükümetin kontrolü altına alınmıştır.
5. II. Dünya Savaşı yıllarında hava saldırılarına karşı şehirlerde .....yapılmış ve belli saatlerden sonra sokağa çıkma yasağı uygulanmıştır.
6. Atatürk'ün vefatından sonra 1945 yılında Nuri Demirağ tarafından kurulan ilk muhalefet partisi ..... Partisidir.
7. Atatürk "Benim en büyük eserim..... " demiştir.
8. II. Dünya Savaşı'nın temel sebebi Almanya ve..... silahlanmasıdır.
9. II. Dünya Savaşı'nı başlatan olay, Almanya'nın 1939 yılında .....saldırmasıdır.
10. II. Dünya Savaşı'nda Almanya, İtalya ve Japonya'nın oluşturduğu gruba ..... Devletler adı verilir.
11. II. Dünya Savaşı'nda İngiltere, Fransa, ABD ve SSCB'nin oluşturduğu gruba..... Devletler adı verilir.
12. ABD'nin II. Dünya Savaşı'nın sonlarında Japonya'nın Nagazaki ve.....kentlerine atom bombası atmasıyla Japonya savaştan çekildi.

Etkinlik 2

Aşağıda verilen olayları açıklamaları ile eşleştiriniz.

	AÇIKLAMALAR	OLAYLAR		
1	Adnan Menderes ve Celal Bayar'ın kurduğu parti.	Etnografya Müzesi	A	
2	Mustafa Kemal'in Milli Mücadele'yi ve inkılapları anlattığı eseri.	Savarona	B	
3	Atatürk'ün naaşının konulduğu geçici kabri.	Almanya	C	
4	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin Atatürk'e hediye aldığı yatın adı.	Nutuk	D	
5	Saldırgan tutumu ile II. Dünya Savaşı'nın çıkmasına neden olan devletlerden biri.	Narh	E	
6	II. Dünya Savaşı'nı kazanan grup.	Demokrat Parti	F	
7	Atatürk matematik alanında kullanılan terimlerin Türkçe karşılıklarını yazdığı kitap.	Dolmabahçe	G	
8	Anıtkabir için açılan proje yarışmasını kazanan kişi.	Emin Onat	H	
9	Atatürk'ün hayatını kaybettiği yer.	Geometri	I	
10	II. Dünya Savaşı yıllarında aşırı fiyat artışını engellemek için Devletin fiyat artışlarını belirlediği uygulama.	Müttefik	J	

Etkinlik 3

Aşağıda verilen devletleri tabloda uygun yerlere yazınız

I. Almanya

II. ABD (Amerika Birleşik Devletleri)

III. İngiltere

IV. Japonya

V. Fransa

VI. SSCB (Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği)

VII. İtalya

Mihver Devletler

Müttefik Devletler

.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....

Etkinlik 4

Aşağıda verilen, Atatürk'ün Gençliğe Hitabesini okuyup soruları cevaplayınız.

Ey Türk Gençliği!

Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet, muhafaza ve müdafaa etmektir. Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinedir. İstikbalde dahi seni bu hazineye mahrum etmek isteyen dâhilî ve haricî bedhahların olacaktır. Bir gün İstiklal ve Cumhuriyet'i müdafaa mecburiyetine düşersen vazifeye atılmak için içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namûsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklal ve Cumhuriyet'ine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elim ve daha vahim olmak üzere memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hatta hıyanet içinde bulunabilirler. Hatta bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlilerin siyasi emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr ü zaruret içinde harap ve bitap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evladı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen; Türk İstiklal ve Cumhuriyet'ini kurtarmaktır! Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur!

- 1) Türk gençliğine ne gibi görevler düşmektedir? Yazınız.
- 2) Atatürk, “dâhili ve harici bedhahlar” derken kimleri kastetmiştir? Yazınız.
- 3) Millî Mücadele yıllarında “gaflet ve dalâlet ve hatta hıyanet içinde” olanlara kimler örnek olarak gösterilebilir? Yazınız.
- 4) Tarihimizde “Cebren ve hile ile aziz vatanın, bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir.” şeklinde nitelendirilebilecek olay hangisidir? Yazınız.
- 5) Atatürk cumhuriyeti kime emanet etmiştir? Yazınız.

► DEĞERLENDİRME TESTİ 1

1. "Atatürk, istiklal hissini taşıyan bütün milletler için ölmez bir semboldür"

Alman Basını

Atatürk'ün ölümü üzerine Alman basınında geçen ifadeye göre, Atatürk için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Evrensel fikirlere sahip olduğu
- B) Türkiye'nin yalnız ekonomik çıkarlarını gözetmediği
- C) Saltanat yönetimi ile birlikte hareket ettiği
- D) Halkın yönetime katılmasına karşı olduğu

2. ABD, İngiltere ve Sovyet Rusya'nın katıldığı Yalta Konferansı'nda, II. Dünya Savaşı'ndan sonra kurulacak olan Birleşmiş Milletler Teşkilatı'na katılmak için 1 Mart 1945'e kadar Almanya ve Japonya'ya savaş açmak şartı getirildi. Bunun üzerine Türkiye 23 Şubat 1945'te Japonya ve Almanya'ya savaş ilan etti.

Türkiye'nin Almanya ve Japonya'ya savaş ilan etmesi aşağıdakilerden hangisini amaçladığını göstermektedir?

- A) Kaybettiği toprakları geri almayı
- B) Dünya siyasetinde söz sahibi olmayı
- C) Japonya ve Almanya ile iyi ilişkiler kurmayı
- D) Savaşı geniş alanlara yaymayı

3. Türkiye her ne kadar 2. Dünya Savaşı'na girmemiş olsa da sürekli üzerinde esen savaş rüzgârlarından fazlasıyla etkilenmiştir. Altı yıl süren ve tüm dünyada etkili olan bu savaş, Türkiye'nin sosyal ve ekonomik alanda büyük sorunlar yaşamasına neden olmuştur. Bu sorunların çözümü için hükümet bazı kararlar almak zorunda kalmıştır.

Aşağıdakilerden hangisi, 2. Dünya Savaşı'nın Türkiye'ye etkilerini azaltmak için hükümetin aldığı kararlardan biri değildir?

- A) Milli Korunma Kanunu
- B) Narh Uygulaması
- C) Varlık Vergisi Kanunu
- D) Millet Mektepleri

4. 2. Dünya Savaşı'ndan hemen sonra Boğazlardan askeri üs isteyen Sovyet Rusya, Türkiye'yi tehdit etmeye başladı. Bu tehditlere karşı dış destek arayışı içine giren Türkiye'nin iş birliği yapabileceği ülkeler, çok partili sistemle ve demokratik anlayışla yönetilen batılı ülkelerdi. Türkiye'nin tek partiyle yönetiliyor olması, batılı ülkelerle ilişkilerini geliştirmesinin önünde bir engeldi. Bu nedenle Türkiye'nin yönetim yapısını onların beklentilerine uygun hale getirmesi gerekiyordu.

Verilen bilgilere göre, Türkiye'nin çok partili hayata geçmek istemesinin temel sebebi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) ABD'nin çok partili hayata geçmemizi istemesi
- B) Tek partiyle yönetimin Türkiye'yi geri bırakması
- C) Rusya'nın tehditleri karşısında dış destek bulunmak istenmesi
- D) Ülke içerisinde 2. Dünya Savaşı'nın yol açtığı sorunlar

5. 1. Dünya Savaşı'ndan sonra imzalanan barış antlaşmaları devletlerin arasında bulunan sorunları çözememiştir. Bu durum blokların oluşmasına sebep olmuş ve nihayetinde 2. Dünya Savaşı çıkmıştır.

Verilen paragrafa göre, 2. Dünya Savaşı'nın çıkış sebebi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Blokların oluşması
B) Hammadde ve pazar sorunu
C) 1. Dünya Savaşı'nın sonuçları
D) Milliyetçilik akımı

6.

Müttefik Devletler	
.....	
.....	.....

Tablodaki kutulara aşağıdaki devletlerden hangisi yazılamaz?

- A) Almanya
B) İngiltere
C) ABD
D) Fransa
7. 1930'lu yıllarda dünyada bazı gelişmeler dikkat çekmektedir:

- 1934 yılında Japonya, Silahsızlanma Antlaşmasından ve Milletler Cemiyeti'nden çekilmiştir.
- Almanya, antlaşmalara aykırı bir şekilde askeri gücünü artırmıştır.
- İtalya, Habeşistan'a saldırmıştır.

Bu gelişmelerin sonucunda aşağıdakilerden hangisi ortaya çıkmıştır?

- A) Kurtuluş Savaşı
B) 2. Dünya Savaşı
C) 1. Dünya Savaşı
D) Milletler Cemiyeti

8. Atatürk'ün ölümü üzerine yerli ve yabancı basında birçok haber yapılmıştır.

Bu duruma bakılarak, Atatürk hakkında hangi çıkarımı yapmamız doğru olur?

- A) Atatürk sadece Türkiye'de tanınmaktadır.
B) Yurt dışında Atatürk sevilmemektedir.
C) Atatürk Türkiye'nin kurucu lideridir.
D) Atatürk'e yurtda ve dünyada saygı duyulmaktadır.

9. Atatürk ölmeden önce birçok eser ortaya koymuştur.

Atatürk'ün "en büyük eserim" dediği ve Türk gençliğine emanet ettiği eseri aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Nutuk
B) Geometri Kitabı
C) Vatandaşlar için Medeni Bilgiler
D) Cumhuriyet

10. Mustafa Kemal, özellikle İkinci Meşrutiyet'in ilanından sonra tüm dikkat ve çalışmasını askerlik üzerine yoğunlaştırmıştır. O, özellikle subayların değişen koşullara uygun olarak mesleki bilgilerini artıracak yayınların yapılmasını gerekli görmüştür. Bu amaçla mesleğinin ilk yıllarından itibaren askerlikle ilgili birikimlerini kitaplarda toplamıştır.

Aşağıda verilen Atatürk'ün eserlerinden hangisi askerlik üzerine yazılmamıştır?

- A) Takımın Muharebe Talimi
B) Cumali Ordugahı
C) Vatandaşlar İçin Medeni Bilgiler
D) Zabit ve Kumandan ile Hasbihal

11. "Çok zaman geçmeden Avrupa'da bir fırtına kopacak, bu müthiş kasırga dünyanın her tarafına yayılacak ve insanlık genel bir savaş felaketinin bütün kötülükleri ile karşılaşacak! Bu kanlı, tehlikeli durumda tarafsız kalmak, savaşa katılmamak ve devlet gemisini bu fırtınanın ortasında hiçbir engele çarptırmadan yöneterek savaş dışında ve barış içinde yaşamaya çabalamak bizim için hayati önem taşımaktadır."

Atatürk'ün 2. Dünya Savaşı öncesindeki sözüne bakılarak Türk Hükümeti'ne önerisinin aşağıdakilerden hangisi olduğu söylenebilir?

- A) 2. Dünya Savaşı'na girmemiz gerektiği
- B) Savaşta tarafsız kalmamız gerektiği
- C) Savaşta Müttefiklere destek olmamız
- D) Mihver Grubu'nun savaşı kazanacağı

12. Türkiye 2. Dünya Savaşı başladığında savaşın dışında kalmak için çaba sarf etmiş, sınırlarının güvenliğini sağlamak ve toprak bütünlüğünü korumak için politikalar üretmiştir.

Türkiye'nin 2. Dünya Savaşı yıllarında dış siyasette uyguladığı bu politikanın ismi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Denge
- B) Yayılmacı
- C) Sömürgeci
- D) Uzlaşmacı

13. Altı yıl süren 2. Dünya Savaşı 1945 yılında Müttefik Devletlerin galibiyeti ile sonuçlanmıştır.

Aşağıdakilerden hangisi 2. Dünya Savaşı'nın sonuçları arasında gösterilemez?

- A) Sömürgecilik sona ermiştir
- B) Milletler Cemiyeti kurulmuştur
- C) Avrupa'da demokrasi rejimi yaygınlaşmıştır
- D) Almanya ikiye bölünmüştür

14. Cumhuriyet Halk Partisi'nden ayrılan Celal Bayar, Adnan Menderes, Refik Koraltan ve Fuat Köprülü 1946 yılında Demokrat Parti'yi kurdu. Demokrat Partinin kurulduğu 1946 yılında Türkiye'de ilk kez birden çok partinin katıldığı seçim yapıldı. 1946 seçimlerinde iktidar değişmese de millet iradesinin belirleyici olduğu demokratik bir sisteme kavuşuldu. 1950 yılında yapılan seçimlerde Demokrat Parti, iktidarı CHP'den aldı.

Türkiye'de çok partili hayata geçilmesinin sonuçları arasında aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Demokratik devlet anlayışı ve millî egemenlik anlayışı güçlendi.
- B) Hükümet işlerinin denetlenebilmesinin (muhalefet) önü açıldı.
- C) Farklı fikir ve düşünceler yönetimde ve mecliste temsil edildi.
- D) Meclis Hükümet sisteminin önündeki engeller kaldırıldı.

15. 2. Dünya Savaşı'nın ardından Türkiye'de demokrasi yolunda önemli gelişmeler yaşanmıştır.

- I. Çok partili seçim yapılmış.
- II. Yeni muhalefet partileri kurulmuş.
- III. Birleşmiş Milletlere üye olunmuştur.

Bu gelişmelere bakıldığında, Türkiye'nin demokrasi yolunda ilerlediğine kanıt oluşturur?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) I-II ve III

16. Atatürk'ün ölümü Avrupa ve dünya gündeminde geniş yankı bulmuş, dünya liderleri üzüntülerini dile getiren açıklamalar yayınlamışlardır.

Dünya gündeminde Atatürk'ün ölümünün üzüntüyle karşılanmasının sebepleri arasında aşağıda yer alan,

- I. Evrensel bir lider olması
- II. Barış yanlısı lider olması
- III. Emperyalizme karşı mücadele etmesi

özelliklerinden hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) I-II ve III

17.

Türk Kurtuluş Savaşı'nı, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kuruluşunu ve inkılapların gerçekleşmesini anlatır. Siyasi ve milli tarihimizin birinci elden, çok değerli bir kaynak eseridir. Atatürk tarafından kaleme alınan bu eser, yine Atatürk tarafından, Cumhuriyet Halk Partisi'nin Ankara'da toplanan İkinci Kurultayı'nda okunmuştur.

Hakkında bilgi verilen Atatürk'ün eseri aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Geometri Kitabı
- B) Cumalı Ordugâhı
- C) Nutuk
- D) Vatandaşlar için Medeni Bilgiler

► CEVAP ANAHTARLARI

► Etkinlik 1

1	Karartma	4	Milli Kalkınma	7	Cumhuriyet	10	Mihver
2	Denge	5	Milli Korunma	8	İsmet İnönü	11	Hiroşima
3	Müttefik	6	Hatay	9	Polonya	12	İtalya

► Etkinlik 2

Açıklamalar	Olaylar
1	F
2	D
3	A
4	B
5	C
6	J
7	I
8	H
9	F
10	E

► Etkinlik 3

Müttefik Devletler	Mihver Devletler
ABD	ALMANYA
İNGİLTERE	JAPONYA
FRANSA	İTALYA
SSCB	

► Değerlendirme Testi

1	A
2	B
3	D
4	C
5	C
6	A
7	B
8	D
9	D
10	C
11	B
12	A
13	B
14	D
15	B
16	D
17	C

Düşlerinize Yaklaştıran Köprüler kuruyoruz.

KÖPRÜ

Projesi

Kurslarda Öğretimin Planlanması ve Rehberlikte Üstünleşme

8. Sınıf

**Öğrencilerimiz İçin Youtube'de Derslerimiz
DEVAM EDİYOR**

Köprü Projesi Youtube Kanalı İçin Kodu Tarat

sivasmem

